

Motion till riksdagen 2024/25:930

av **Gudrun Nordborg m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2024/25:12 Ett starkt polissamarbete i Tornedalsregionen

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om stärkta tillsynsmöjligheter för Justitieombudsmannen och Justitiekanslern vid främmande stats myndighetsutövning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2 Regeringens förslag

Regeringen föreslår i propositionen lagändringar som innebär ett fördjupat operativt polissamarbete i Tornedalsregionen. Förslagen bygger på ett avtal mellan Sverige och Finland och innebär att finska poliser ska få utföra brådskande polisiära uppgifter på svenskt territorium i gränsområdet. Regeringen föreslår också bestämmelser som möjliggör att finska tjänstevapen får föras in i landet och som reglerar de finska polisernas befogenheter. Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

3 Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet delar regeringens bedömning att det är viktigt med samarbete och vi är positiva till att samarbeta med andra länder för att t.ex. bekämpa allvarlig brottslighet och lämna bistånd vid naturkatastrofer och kriser. Ett utökat gränsöverskridande samarbete får dock inte försvaga rättssäkerheten.

I samband med att Atlasrådsbeslutet genomfördes i svensk rätt genom bestämmelser i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete (se prop. 2016/17:139 Nya möjligheter till operativt polissamarbete med andra stater) motionerade Vänsterpartiet om att regeringen skulle ändra sitt förslag så att en främmande stat inte ska kunna utöva

myndighet i Sverige och utländska tjänstemän inte ska ges rätt att använda vapen på samma sätt som svensk polis. Vi har även tidigare motionerat på regeringens tidigare förslag om den svenska polisens samarbete med den norska polisen (se motion 2019/20:3435 med anledning av prop. 2019/20:38 Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer). Vissa av de synpunkter vi framförde då gör sig gällande även i detta sammanhang.

Om en svensk myndighetsuppgift utförs av utländsk myndighet, måste medborgarna kunna förvänta sig lika hög grad av rättssäkerhet och kvalitet som om uppgiften utförs av en nationell myndighet. Den myndighetsutövning som nu föreslås ska få utföras av utländsk myndighet är dock inte vilken uppgift som helst utan tillhör statens kärnverksamheter och utgör dessutom en del av statens våldsmonopol. Utöver den principiellt viktiga frågan om att frånga nuvarande ordning och låta utländsk stat utöva myndighet mot svenska medborgare på svenskt territorium innebär förslaget ytterst att ge utländska tjänstemän rätten att bruka dödligt våld mot svenska medborgare (se mot. 2016/17:3679).

4 Myndigheternas tillsyn

Regeringen gör bedömningen att det inte behöver införas några bestämmelser om tillsyn över de finska poliser som utför uppgifter i Sverige enligt avtalet med Finland. Enligt Vänsterpartiet är det mycket bekymmersamt att de utländska poliser som kan komma att verka i Sverige inte är underställda svenska myndigheters tillsyn. Advokatsamfundet hänvisar i sitt remissvar till tidigare yttranden där samfundet lyft fram att rättssäkerhet och kvalitet riskerar att försämrats om utländska tjänstemän inte står under direkt tillsyn av Justitiekanslern (JK) och Justitieombudsmannen (JO). Advokatsamfundet anser att det är angeläget att ett utökat gränsöverskridande samarbete inte försvagar rättssäkerheten.

Integritetsskyddsmyndigheten, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden och Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över olika delar av Polismyndighetens verksamhet. Då samarbetsinsatserna kommer att stå under ledning av Polismyndigheten, menar regeringen att JK och JO har möjlighet att inom ramen för sina granskningar av svensk polis även beakta, utreda och bedöma utländska tjänstemäns agerande.

I likhet med remissinstansen Advokatsamfundet anser Vänsterpartiet att det är tveksamt om det är tillräckligt att Polismyndigheten omfattas av tillsynen. Mot bakgrund av att de utländska tjänstemännen inte direkt kommer att stå under JO:s och JK:s tillsyn ifrågasätter Vänsterpartiet om de nya samarbetsformerna verkligen kan sägas vara omgärdade av tillräckliga rättssäkerhetsgarantier. JO och JK fyller viktiga funktioner för upprätthållandet av rättssäkerhet och kvalitet i myndighetsutövningen. Det är därför viktigt att bedömningar som görs av dessa myndigheter får en återverkan hos de utländska polismän som agerar i Sverige. Vi anser inte att det är en tillräckligt god ordning att förlita sig på att JO och JK självmant utreder utländska tjänstemäns agerande i Sverige och att de utländska myndigheterna rättar sig efter de synpunkter som framförs. Att inte låta utländsk polis vara underställd JO:s och JK:s tillsyn kan även komma att uppfattas som att dessa tjänstemän har en särställning, vilket i sin tur kan hota tilltron till denna angelägna reform.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om stärkta tillsynsmöjligheter för Justitieombudsmannen och Justitiekanslern vid främmande stats myndighetsutövning i Sverige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Guðrun Nordborg (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Jessica Wetterling (V)

Tony Haddou (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)